

TRIEBUNA

IDEALULUI

Dlul
Szatmár m.
Ilieșiu Victor
(crsp.)
NAGYSOMKUT

Magyarországi románok szócsove. — Organ de afirmare al Românilor din Ungaria

Szerkesztőség és kiadóhivatal — Redacția și administrația:
Kolozsvár—Cluj, Str. Deák Ferenc-utca 36. Telefon: 17-49.

Căsuța postală Nr. 3.

Războiul pentru eliberarea Basarabiei!

Diviziile roșii de pe Prut sunt în derută completă

Forțele germano-române au pătruns adânc pe pământul Basarabiei. Liniile de rezistență ale bolșevicilor au fost străpunse pe toată întinderea frontului dela Oceanul Inghetăt la Marea Neagră

Germanii au trecut în 6 puncte râul San

U. R. S. S. în lumina cifrelor

Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice se întinde pe o suprafață de 21.604.000 km.², care ar putea cuprinde de 45 de ori suprafața Germaniei și are o populație de 193 milioane de locuitori. Ea reprezintă de fapt un adevărat continent, o lume tot așa de mare ca și variată, cu zece de țări care se deosebesc unele de altele prin solul, clima, tul, populația și istoria lor. Márkos György, în cartea sa: *Desvoltarea industriei dela Petru cel Mare până la Stalin* exemplifică plastic mărimea Sovietelor prin următoarele:

„Când se trezesc dimineața oamenii la Moscova, ca să-și înceapă munca de toate zilele, la Vladivostoc se deschid cinematografele și teatrele și oamenii merg să petreacă sau să se odihnească după munca zilei. Expresul transibirian gongeste zece zile și zece nopți peste zăbururi fără un suflet de om, peste pustii, peste râuri, peste munți, până ajunge la destinație. Până și avioanele rapide ale liniei aeriene eurasiatice trebuie să facă două, trei escale pentru a învinge această depărtare”.

URSS, cuprinde următoarele republici sovietice, care la rândul lor cuprind republici sau regiuni autonome:

1. Republica Sovietică Federativă Socialistă a Rusiei RSFSR (19.753. km.²) cu 19 departamente, 5 teritorii, 17 republici autonome și 6 regiuni autonome, are capitala Moscova (4.137.018 locuitori).
2. Republica Sovietică Socialistă a Ucrainei RSSU. (583.274 km.²) cu capitala Kiev. De această republică se ține și republica autonomă moldovenească (8.481 km.² și peste 600.000 locuitori).
3. Republica Rusiei albe (126.800 km.²) capitala Minski.
4. Republica Azerbadjanului (86.000 km.²) capitala Baku.
5. Republica Georgiei (69.600 km.²) capitala Tiflis.
6. Republica Armeniei (30.000 km.²) capitala Erivan.
7. Republica Turkmenilor (Turkmenistan) (443.649 km.²) cu capitala Așhabad.
8. Republica Uzbekilor (Uzbekistan) (172.000 km.²) cu capitala Tașkent.
9. Republica Tadjikistanului (144.900 km.²) capitala Stalinabad.
10. Republica Kazacilor (Casacstan). (2.853.300 km.²) capitala Alma-Ata.
11. Republica Chirghizilor (195.237 km.²), capitala Frundze (fostul Pișpek).

La acestea se adaugă republicile baltice: Estonia, Letonia și Lituania precum și o parte din Polonia.

(Continuare în pag. 6)

Deși înaintarea germană a făcut mari progrese pe frontul Oriental, relatările oficiale despre desfășurarea ostilităților păstrează aceeași rezervă. În cursul zilei de Marți pe întreaga întindere a frontului din Est s'au dat lupte înverșunate, amănuntele cărora nu sunt cunoscute decât în măsura informațiilor cari au transpirat. În cele ce urmează, publicăm știrile primite asupra ostilităților din Est.

Comunicatul oficial german

„In Est operațiunile forțelor germane continuă sistematic cu mari succese. In apele din jurul Angliei avioanele de luptă germane au scufundat o vedetă de pază britanică și au avariat două vase de transport.

In cursul încercării atacului de zi al aviației britanice împotriva teritoriilor ocupate, am doborât 22 de avioane inamice. Pierderile noastre sunt de 4 aparate.

In noaptea spre Marți forțele aeriene germane au bombardat instalațiile porturilor din estuarul Tamisei și din Anglia de Sud. Au fost provocate mari incendii. Deasupra Germaniei de Nord avioanele noastre de vânătoare au doborât 3 aparate britanice.”

Comentariile cercurilor militare germane pe marginile Comunicatului oficial

BERLIN, 24. — Agenția DNB a primit din partea cercurilor autorizate militare următorul comentariu în legătură cu Comunicatul oficial dat publicității azi:

Deși operațiunile continuă pe toate celelalte teatre de război, luptele de pe câmpul de luptă din Est s'au situat pe primul plan. Din rapoartele primite până acum se poate constata că puternica acțiune ofensivă a forțelor germane nu a putut fi oprită de armata sovietică. Cu toate că inamicul opune o rezistență înverșunată, armata și cu sprijinul detasamentelor de geniu de artilerie și a carelor blindate, a pătruns adânc în pozițiile de frontieră rusești. Aviația germană este în continuu atac în Răsărit și deja în primele zile ale războiului a distrus foarte multe aparate inamice. In acelaș

timp a cauzat pagube însemnate coloanelor dușmane, a desorganizat liniile de comunicație și mijloacele de transport. Având în vedere distanțele mari pe cari trebuie să le parcurgă aviația în cursul acțiunii ei, știrile succeselor cari sosesc de pretutindenți, sunt apreciable.

Marina germană a intrat și ea activă în luptă. In afară de barajul de mine pe care l-a așezat în Marea de Est, unitățile marinei germane au întreprins anumite operațiuni navale prin cari au deranjat comunicațiile cu porturile inamice.

Rezumând rezultatele operațiunilor din primele două zile ale ostilităților reiese:

1. Înaintarea sistematică a forțelor germane.
2. Rezistența îndârjită în unele secțiuni a trupelor sovietice și
3. Superioritatea aviației germane.

Extinderea frontului anti-bolșevic

Suedia în pragul unor hotărâri grave!

ZÜRICH 25. (Bud. Tud.) — Core-spondentul din Stockholm al ziarului „Neue Züricher Zeitung” anunță, că conducătorii statului suedez se află în pragul unor hotărâri grave. Presa suedeză nu face nici-o aluzie la caracterul acestor decizii, dar din tonul adoptat de presa germană rezultă, că Germania pretinde ca Suedia să ia o atitudine fățișă în conflictul cu Rusia. Reichul pretinde Suediei, să se alătore Europei în lupta începută împotriva bolșevismului, fără a-și sacrifica în mod formal neutralitatea.

Se pare, că Germania vrea să aștepte decizia Suediei încă înainte de a începe

operațiunile militare împotriva Rusiei Sovietice dinspre Finlanda.

Evenimentele, cari sunt în curs de desfășurare la Stockholm, oglindesc această situație. Regele și moștenitorul tronului au sosit la Stockholm. Bătrânul suveran, în vârstă de 83 de ani a prezidat personal ședința consiliului de miniștri, ceea ce constituie un eveniment fără precedent. Marți a avut loc ședința comisiilor parlamentare, azi, Miercuri, se întrunește Camera deputaților în ședință convocată prin radio, eveniment fără precedent în viața politică a Suediei.

Cercurile politice din Stockholm ac-

centuează, că Suedia nu va întreprinde nimic ceace ar periclita independența țării sau libertățile democratice. Dealtfel se va da un comunicat oficial probabil încă în cursul zilei de azi, din care va rezulta hotărârea ce a luat-o guvernul. (MTI.)

Demonstrații antisovietice la Madrid

— Mulțimea a spart geamurile ambasadei britanice —

MADRID 25. (DNB.) — In cursul zilei de Marți mai multe mii de studenți și falanghiști, purtând drapele și pancardă, au organizat o mare demonstrație. D. Serrano Sunner, ministrul de interne, a adresat mulțimii următoarele cuvinte:

„Rusia Sovietică poartă vina principală în războiul nostru civil. Camarazi dați ascultare cuvântului, care vă va chema. Fiți gata. Lichidarea Sovietelor este o cerință imperioasă a istoriei Europei.”

Dealtfel în cursul zilei de Marți o mare mulțime a manifestat ostil în fața ambasadei britanice din Madrid. S'au auzit diferite apostrofări, făcând aluzii la complotul Angliei cu Rusia Sovietică. Câteva geamuri ale ambasadei au fost sparte. (MTI.)

PROTESTUL BRITANIC ADRESAT GUVERNULUI SPANIOL

MADRID 25. (DNB.) — Ambasadorul Angliei la Madrid a vizitat pe d. Serrano Sunner, ministrul de externe al Spaniei, protestând împotriva manifestațiilor antibritanice organizate în fața ambasadei engleze. (MTI.)

ALTE MANIFESTAȚII

MADRID 25. (Stefani.) — La Barcelona, Valencia și în alte orașe au avut loc manifestații de simpatie lângă puterile axei. In fața Consulatelor germane și italiene mulțimea a aclamat pe Führer, pe Duce și pe șeful statului spaniol. (MTI.)

Danemarca și-a rechemat ministrul dela Moscova

COPENHAGA 25. (DNB.) — Guvernul danez a invitat pe ministrul Danemarcei la Moscova și pe membrii Legației să părăsească Rusia și să se reîntoarcă în Danemarca.

(Continuare în pag. 6-a)

Date despre și în legătură cu primul Arhimandrit al Mănăstirii Bikszád-Bixadului: ISAIA

Mare praznic și pelerinaj creștinesc și românesc la Sfânta Mănăstire a Bixadului

Cum este obiceiul din bătrâni, cum se face în fiecare an, și de astădată în ziua de 29 Iunie c., în Sărbătoarea Sfinților Apostoli Petru și Pavel, se va face la Sfânta Mănăstire a Bixadului din pitorescul și patriarhalul Ținut al Oșenilor, mare praznic și pelerinaj creștinesc și românesc.

Ca în fiecare an și acum va celebra sfânta liturghie inconjurat de soborul preoților și va împărși cuvinte de mângâiere și înălțare sufletească Escelența Sa dr. Alexandru Rusu, Episcopul Eparhiei Maramaros-Maramureșului.

Credincioșii, țărani și intelectuali, veniți din toate ținuturile și părțile învecinate (Maramureșeni, Băimărenii, Oșenii, Chiorenii, Sătmărenii, etc.) primind binecuvântarea arhierescă se vor întoarce înviorați și întăriți sufletește.

.Publicăm cu această ocazie date despre Isaia, cel dintâi arhimandrit, adunate de dnii Andron și Pep.

cut în mănăstirile din Grecia, care sub dominația lui Șerban Cantacuzino a avut importantul rol de ambasador al Țării Românești pe lângă Țarul Rusiei. Silviu Dragomir în lucrarea sa: *Relațiile bisericii române cu Rusia* în veacul al XVII-lea, pag. 118, amintește: „În anul 1688 când i s'a clătinat încrederea lui Șerban Cantacuzino în politica austriacă, era foarte firesc să se adreseze și el către Țarul Rusiei, cum au făcut-o și alți domni români. La începutul acestui an aflăm în Moscova pe celebrul arhimandrit din Atos, din mănăstirea Sf. Pavel care spune că-i trimis de Șerban Cantacuzino, de expatriatul Constantinoplei Dionisie și de mitropolitul Teodosie al Ungro-Vlachiei.

De sigur că a dus și scrisori de a căror urme nu am putut da. Se pare că misiunea lui era de astădată de a sonda numai terenul pentru o alianță între Șerban și Imperiul rusec. Isaia s'a reîntors cu răspunsul patriarhului din Moscova și poate și cu alte îndrumări și în curând a fost trimis din nou în Rusia. În drumul lung pe care l-a parcurs până la Moscova arhimandritul Isaia, s'a înfățișat în 16 August 1688 în tabăra hatmanului Ivan Mazeppa, rugându-l să i se permită a merge la Moscova. A predat hatmanului două scrisori, una dela patriarhul Dionisie, cealaltă dela Șerban Cantacuzino. Hatmanul a luat scrisorile dela Isaia și le-a trimis înainte la Moscova, slobozându-l nu mult după aceea și pe el. (op. cit., pag. 1121). Călătoria nu a fost ușoară, de abia în 13 Septembrie 1688 a sosit la Moscova, unde a avut prilejul să spună mai multe. A și povestit de fapt despre înfrângerile Turcilor și despre planurile de luptă împotriva lor.

În afară de problemele politice cari l-au determinat pe Isaia să plece la Moscova, au fost chestiunile religioase dupăcum reiese dintr-o scrisoare citată de Ștefan Me-

teș în *Istoria Bisericii române din Transilvania*; pag. 319: „Se roagă toți ortodocșii cu lacrimi în ochi, imploară mila dela marele Domn (Țar) să nu-i lăsați a cădea din nevoia Turcilor în una și mai grea și mai amară, ci să căutați prea milostiv și să-i mântuiți”.

Arhimandritului Isaia i s'a dat la Moscova crezământ. Ca să se convingă că Șerban are de fapt intenția de a se alia cu Rusia și poate și pentru a preciza condițiile de alianță, Cartea rusească a hotărât a trimite un sol în Muntenia, în persoana grecului Demetrie Tomin. Târziu după aceea Curtea a hotărât ca arhimandritul Isaia să fie trimis în țară, așa, că la începutul anului 1689, înainte de a sosi solul Rusiei dela Șerban Cantacuzino, Isaia a plecat spre Țara Românească.

Când se silea arhimandritul Isaia să ajungă în Țara Românească i s'a întâmplat pe calea nenorocire fatală pe toată viața lui. La Brașov anume l-au prins Austriei și l-au escos la Viena luându-i toate scrisorile. În 10 a întâlnit un călugăr grec de pe muntele Sinai cu numele Averchie, pe care l-a lăsat să meargă la Moscova să dea știri despre captivitatea lui și să intervină pentru eliberarea lui. Doi ani a fost ținut închis la Viena pentru că Averchie nu se prea grăbia spre Rusia. Spre sfârșitul anului 1690 s'a adresat și lui Ioanichie Lichud, celebrul dascăl grec din Rusia, ca să intervină în favorul lui. În sfârșit sosind călugărul Averchie în Rusia a adus la cunoștința Curții rusești captivitatea lui Isaia. De sine se înțelege că Țării au intervenit imediat printr'un trimis special la Impăratul Austriei care pe urmă a și eliberat pe arhimandritul Isaia.

În același an secretarii de stat ai Rusiei, Ciadaiev și Ukraintew, au făcut aspre muștrări ambasadorului austriac din Moscova pentru captivarea solului rusec. După eli-

MĂNĂSTIREA BIKSZÁD-BIXADULUI

berarea sa Isaia a venit din nou în Moscova unde însă nu a fost primit așa de bine. Rușii vor fi știut să aprecieze pe acest om care în timpul cât a fost prins le-a trădat toate planurile, după ce el însuși a căzut în mrejele iezuiților. Intr-o scrisoare a sa adresată către Ivanchie Lihud în timpul cât era prins, spune însuși că-l cercetează adeseaori un preot catolic. Nu știm ce va fi tratat arhimandritul Isaia cu preotul catolic, dar desigur el este acel „Isaia de Atos”, care fiind paroh în Carei și pe urmă în Debreczen, trecu la unire și se obligă a aduce la legea nouă pe toți preoții chiar și fără de voia lor. În 1694 era vicar peste Români, iar în 1701 muri în mănăstirea Bicsadului nu cu moarte naturală, ci fu ucis de hoți... Dragomir, op. cit. pag. 1124).

— Nicolae Iorga, ocupându-se de arhimandritul Isaia în: *Scrisori și inscripții ardelenice și maramureșene* I. XLIX, spune: „Încă dela începutul negocierilor pentru unire se găsisse cine să se gândească și la Români din Maramaros-Maramureș. Un anume Isaia, grec din Atos, fost paroh în Carei, apoi în 1692 în Debreczen, trecu la unire

(Continuare în pag. 4-a.)

Ovreur: Doară îmi vine mie, că s'au scumpit ouăle. Am adunat zece lăzi de ouă. Dacă am norocul, ca să mai dobândesc ceva preste dobânda, cu care le-am cumpărat... Am să cumpăr un lanț de aur la balabusta mea.

O babă: Vai de zilele mele! Să nu-i vină lui Ghiță al meu, ca să meargă la cătane.

Un alt hurlup: Doară îmi vine mie, ca să stau la judecată cu frate-meu pentru limba de pământ, care mi-a rămas dela părinți.

Mi-a fost frică să mă opresc la oamenii aceștia și învălindu-mă bine în mantia mea de saftian, trecui mai departe necunoscută.

Am ajuns într'un oraș.

În fața unei case mari, a doctorului. — nu mai știu, cum îi zice — am văzut niște căsuțe pe roate. Slujitorii scoteau dintr'însele și duceau în casă tot felul de scule: dulapuri, prese, paturi... Stăpânii tineri priviau lucrul argaților și se bucurau de bogăția, care le vine în casă. Mai pe urmă unul dintre argați scoase niște rafturi pentru cărți. Stăpânul întrebă răstit:

— Dar asta ce o fi? Am cerut noi, ca să ne trimiță așa ceva?

Iar cocoana voia să-l îmblânzească.

— Lasă, că vor fi bune pentru vase în bucătărie.

M'am încotojmănit iară în mantia mea de saftian și am plecat mai departe.

A! Dama cea frumoasă și elegantă! Să nu uit pățania mea cu dama cea frumoasă și elegantă.

Am dat într'o librărie. Prav era destul și aici, dar se părea totuși, că am ajuns în sfârșit într'un loc mai de dai. Doamne. Veselă de această întâm-

plare, eu, hup! Mă suii pe un vraf de cărți... O damă frumoasă mă luă și mă deschise cu mânuțele ei gingașe. Eu tremuram sub degetele ei. Ce degete, taică Miroane! Și erau îmbrăcate în mânușite de piele moale și albă, de îmi era mai mare dragul, când mă pipăiau. Zău așa, taică Miroane. Și ce ochi! Ce ochi! Ce n'ași fi dat, ca să-i vezi și dumnia-ta, cu toată ura, ce ai luat pe lume. Îți spun, că tremuram sub privirile ochilor ei. Și gândiam întru mine: Acum te ține bine. Când te-or sorbi ochii aceia și când slovele și gândurile tale se vor fi încuibat în mintea și în sufletul acestei femei, să știi, că ai pornit pe cale de a cuceri lumea... Dar buzele frumoase și elegante se mișcă și eu o auzii zicând pe franțuzește:

— Quelle reliure pour livre, qu'on ne lit pas.

Zicând vorbele aceste, frumoasa damă își strâmbă buzele — de ar ști damele frumoase cât le șade de urât, când strâmbă din buze, — iar mânuțele ei gingașe mă apucară și mă aruncară la o parte. Mie îmi părea, că se învârteste lumea cu mine și am căzut jos. Librarul m'a ridicat și în vreme ce mă desbuimăceam, auzii iar vorba cam întâpată a damei celei frumoase.

— Mais j'espère, que vous me donnerez quelque nouveauté de la littérature française si je vous en prie.

Librarul i-a dat ce a cerut și dama a cumpărat vre-o două volume franțuzești de câte 3 franci și 50 centime și a plecat.

Librarul se întoarse cătră mine și îmi zise:

— O văzuși pe madama cum s'a ofenzat, pentru că i-am îmbiat o carte în limba hurlupească? De geaba, draguță. Cărțile hurlupești nu se pot

vinde. Iată-le pline de prav în rafturi. De când le-am primit, nu le-am mai luat de lângă pereți. Dar chiar astăzi îmi vine un băcan, care mi-le cumpără cu chilogramul. Merge prost negustoria noastră. Nu vezi dumnia-ta, că stau aici de dimineața până seara și deabia vine cineva ca să mă întrebe, ce marfă vând?

Cutezai să răspund o vorbă:

— Dacă nu te cauță oamenii, pentru ce nu încarci marfa pe o telegă cu doi măgari și să te duci dumnia-ta pe la oameni? Așa am văzut, că fac olarii cu oalele lor.

Credeam, că am spus o vorbă cuminte; dar librarul a râs de mine.

Îmi adusei apoi aminte de vorba cu băcanul și fiindcă nu îmi ardea de a mă face învălitoare de brânză, ori de săpun, ori de pește, îmi strânsei iară mantia de saftian pe lângă mine și grăbii ca să mă întorc aici.

— Bine a zis librarul, că nu se caută cărțile hurlupești.

— Dar, dacă o știai asta, dumnia-ta nu m'ai putut scrie franțuzește într'un volum de 3 franci și 50?

— Taci din gură, prostuțo. Tu, carte hurlupească nu ție rușine ca să vorbești astfel?... Dar vor veni și vremuri mai bune, când cărțile hurlupilor vor fi primite cu drag în sate și în orașe. Mai știi? Se va afla poate chiar și câte-o damă frumoasă și elegantă, care le va întoarce foile cu mânuța ei gingașă. Mai știi? Tu vei vedea. Dar eu nu voi mai ajunge acele zile.

LUCIAN BOLCAȘ

